

Universitat Catalana d'Estiu 2012. IX Jornada de l'Institut d'Estudis Catalans a l'UCE de Prada.

«Ensenyar llengua en context bilingüe multilingüe»

Ho organitzen: la Delegació territorial de l'IEC a Perpinyà, l'APLEC (Associació per a l'Ensenyament del Català), el GTR, grup transfronterer de recerca, Perpinyà-Girona (ICRECS de la Universitat de Perpinyà i el grup Llengües i Aprenentatge de la Universitat de Girona)

Ho coordina: Miquela Valls

Dia: 19 d'agost, de 9 a 12

Ensenyar llengua en context bilingüe multilingüe, per Miquela Valls (presidenta de l'APLEC i membre de l'IEC)

L'escola Arrels, per Pere Manzanares

L'escola La Bressola, per Francesc Franquesa

Les Calendretes occitanes, per Patrici Baccou

L'ensenyament per immersió a Catalunya, per Martí Teixidó (president de la Societat Catalana de Pedagogia)

Els atacs contra el sistema educatiu de Catalunya: aspectes jurídics, polítics i socials, per Josep Cruanyes (president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics)

Debat

Joan Becat va presentar la jornada centrada en l'ensenyament de la llengua, la immersió a la llengua catalana i l'aprenentatge de llengües en general als diversos països de llengua catalana i en un temps on s'ha accentuat l'agressió a l'ensenyament de la llengua catalana (Pais Valencià, Mallorca).

Subscriu i segueix la intervenció inicial de Miquela Valls. Cal ensenyar- aprendre la llengua segons el seu context. I no és un aprenentatge reduït a la llengua pròpia o a dues llengües; s'aprèn llengua com a lingüística general. La comparació entre llengües en contacte és necessària, clarificadora, enriquidora. Cal entendre millor el bilingüisme. Efectivament, penso que no hi ha països bilingües: o domina una llengua o domina l'altra; mai estan en igualtat. La persona sí que pot ser bilingüe, políglota o multilingüe, i això depèn de com i quan aprèn diverses llengües. I Miquela Valls ha presentat amb detall exemples per aprendre la llengua de manera viva, comprenent les seves semblances i també contaminacions que cal advertir.

<http://blocs.iec.cat/perpinya/2011/05/12/miquela-valls-membre-de-la-seccio-de-filosofia-i-ciencies-socials/>

Patrici Baccou ha fet una excel·lent presentació de les escoles Calandretes (54 escoles, 2 col·legis que s'estenen ja per 17 departaments administratius). Coincidim totalment amb el concepte de "palanques", veure la semblança de les llengües (occità, català, francès, italià...) i reduir els interferències i l'atenció especial a les "consignes". Les Calandretes no solament són una opció per la llengua, sinó per la millor pedagogia dels entorns rurals: organització d'aula de Célestin Freinet.

- Calandretas de [Lengadoc](#)
- Calandretas de [Miègjorn-Pirenèus](#)
- Calandretas d'[Aquitània](#)
- Calandretas de [Lemosin e d'Auvernia-Velai](#)
- Calandretas de [Provença](#)

recampadas per la [Confederacion](#) Occitana de las Escòlas Calandretas

<http://c-oc.org/calandreta/mp/>

L'escola la Bressola, ha mostrat Francesc Franquesa, ha guanyat la batalla del pati: llengua catalana al pati. El secret: dinamitzar el joc; sense intervencionisme impositiu, intervenció suggerent de l'adult. I els infants gaudeixen dels jocs variats que els suggereix l'adult. Això potser ens ha faltat a Catalunya: saben llengua a classe però no estimen la llengua i no en fan ús a educació secundària.

**A LA
BRESSOLA
Cantem**
el disc / MP3

Ja teniu disponible per descarregar el disc "A La Bressola cantem".

Podeu baixar-vos el disc complet (59 MB aprox.) amb aquest enllaç ([Aquí](#)) o cada cançó per separat.

Descarregar [Pdf amb les lletres](#).

L'escola ARRELS, va presentar Pere Manzaneres amb una mestra, ha de tractar la

llengua amb la doble dimensió: política i pedagogia. En la situació actual a France, amb el prestigi de la llengua francesa cal garantir un ensenyament del català i del francès ben conjuntats. Altrament per a l'alt nombre d'immigrants la llengua que els dóna oportunitats és la francesa. Més del cinquanta per cent dels estudiants és possible que es mudin a qualsevol ciutat o vilatge de France per trobar una feina. Una doble línia lingüística d'acord amb el context. I això és avançar. Correspon la nostra fase

de 1975: o bé una línia en català i una línia en castellà o bé cada infant amb la seva llengua familiar a la mateixa aula... fins que la immersió al català es va anar estenent el 1981.

“L'adquisició precoç i la pràctica de la llengua catalana se desenvolupen amb tota naturalitat, durant els anys de maternal i fins a les dues primeres classes de primari, íntegrament en català. L'exposició escolar precoç al català fa possible comprensió i expressió ràpida i efectiva en català pels mainatges.

Al mateix temps, l'omnipresència i l'ús social generalitzat del francès a Catalunya Nord fan possible que, amb el model lingüístic i pedagògic d'Arrels (bilingüisme equilibrat distribuït diferentment en els tres cicles), s'equilibrin les dues llengües, encara que el francès resti la llengua més sentida i més utilitzada pels infants.”

<http://www.escola-arrels.cat/>

L'ensenyament per immersió a Catalunya. El model lingüístic de l'ensenyament a Catalunya.

per Martí Teixidó (president de la Societat Catalana de Pedagogia)

Guió seguit amb enllaç i valoració de les intervencions precedents

Passat 1970 a 2006

- Ensenyament en castellà i ensenyament de la llengua catalana el 1970.
- Els mestres de català d'Òmnium Cultural (1974) i la DEC.
- El català com a “llengua vernàcula” (Decret de Suárez) el 1976.
- Ensenyament en català i castellà, separats per aules o diferenciats dins l'aula (1976-1983)
- Acord unitari de no separar els alumnes per raó de llengua. Ha estat el gran encert de la política d'ensenyament de llengües. Ha fet possible que tots els ciutadans accedeixin a la llengua catalana, d'altra banda ben propera a la llengua castellana.
- Creació del SEDEC i ensenyament de la llengua catalana, 3h, a tots els alumnes ((1978). La immersió a la llengua catalana (1981-1990).
- La immersió resisteix la demanda d'ensenyament en castellà de 114 famílies (1994)
- La pràctica totalitat dels centres d'educació infantil i educació primària fan immersió.
- Aquests alumnes passen a educació secundària i no fan ús de la llengua catalana.
- L'alt increment de nou vinguts fa que, a Barcelona Ciutat Vella, per exemple és comptin més de cent trenta llengües familiars diferents (àrab, amazigh, romanès, paquistanès, tamil, saharolè, tamil, xinès...)

Present 2000-2012

- L'increment molt significatiu d'alumnes migrants nouvinguts obliga a revisar el model d'immersió. Es creen les aules d'acollida (2003). Plans Educatius d'Entorn (2005).
- Es reorienta l'ensenyament de la llengua catalana amb el pla de Llengua Interculturalitat i Cohesió Social. (2006).
- El SEDEC es reconverteix en Servei de Llengües integrant l'aprenentatge de català i castellà amb més d'una llengua estrangera.
- Es redefineix el Nou Pla d'Immersion en contextos multiculturals i de diversitat lingüística.
- Ofensives interessades contra el progrés de la llengua catalana per a tots els infants. Instrumentalització de famílies que presenten demandes als jutjats reclamant el dret d'ensenyament en castellà. Sentències judicials desviades per interessos polítics i socials.
- Programes d'anticipació de l'aprenentatge de llengua estrangera. (Llengua anglesa als 3 anys d'edat).
- Impuls a impartir àrees curriculars en català. Rèplica demanant àrees o la meitat del currículum en castellà.
- Impuls de programes d'ensenyament multilingüe.
- Impuls d'accions per a millorar l'aprenentatge escolar: gust per la lectura, didàctica de la lectura i escriptura.

Futur 2012-....

- Cultura de competència lingüística múltiple. Aprenentatge comparat i diferencial de les llengües (Valor de la proximitat, accent en la diferència).
- TIC i Internet: viatge virtual a totes les llengües. Una finestra a les llengües (diccionaris, correctors, informacions en qualsevol llengua). Encert del programa Euromania: uns continguts de ciències en qualsevol llengua romànica.
- Enlloc es pot fer un ensenyament monolingüe. En la primera infància cal sentir i escoltar diferents llengües.
- Amb la facilitat d'accés a diverses llengües, a informació sobre qualsevol tema en diverses llengües a la xara d'Internet, perd interès l'esforç de fer una àrea de coneixement en una altra llengua.

Programes i accions per l'aprenentatge de llengües a Catalunya

- Programa d'Immersion lingüística. Actualització http://www.xtec.cat/web/projectes/projectes_llengua_catala_immersio/escrits
- PILE (Programa Integral de Llengües Estrangeres) <http://phobos.xtec.cat/pluriling>
- CLIL / AICLE (Content and Language Integrated Learning / Aprenentatge Integrat de Continguts en Llengües Estrangeres) <http://blocs.xtec.cat/curriculars>
- Euromania http://www.euro-mania.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=19
- Llengües d'origen <http://blocs.xtec.cat/llenguadorigen>

Reflexions fonamentades per a la presa de decisions

Aprendre llengües i configuració mental. Neurociència: topografia i cronografia de les llengües al cervell. Investigacions positives constaten la velocitat de resposta segons una llengua o una altra i correspon a l'ordre com han estat apreses i a les diferències de construcció lingüística.

Ensenyament racional i també emocional de la llengua, de les llengües. La voluntat de comunicar segons la sociologia. Acció política per donar prestigi a la llengua i acció pedagògica per un aprenentatge sòlid i descobrir el gust per parlar llengües.

Registre lingüístic i accent o tonalitat de la llengua. Comparativa català-castellà i euskera-castella. Comparativa Barcelona Ciutat Vella i Olot o Manlleu. La musicalitat o accent fixa molt més la llengua que la gramàtica.

Competència docent. Domini de la llengua i diferents registres. Domini de llengües. Professorat multilingüe. Que el mateix professorat pugui garantir correcció en dues o més llengües. Potser cal donar per superada l'etapa de transició quan a falta de preparació convenia que fes la llengua catalana un mestre i la castellana un altre.

Compromís docent. Per l'alumne i la seva identitat. Per la cultura, el gust per les llengües com a cultura. Valor de les llengües d'origen i aprenentatge horitzontal. (Incorporar expressions habituals de llengües d'origen que els companys de classe han de conèixer; una oportunitat).

La legalitat política del model d'immersió, els atacs a la legalitat i la legitimitat social del model d'immersió. La llei ve a donar universalitat i obligació a allò que s'ha legitimat per majoria social o política. La immersió a la llengua catalana es va estendre per demanda social, no per normativa legal.

Fonament científic del model d'immersió i difusió d'aquest fonament entre la ciutadania. Aquest ha estat el motiu de les declaracions de la Societat Catalana de Pedagogia. La primera, el 5 d'octubre de 2011 [en relació amb les bases científiques pedagògiques i socials de l'escola catalana i la immersió lingüística](#). És dona compte de la confluència entre Òmnium Cultural – DEC i Associació de Mestres Rosa Sensat personificats en Joaquim Arena, ja al SEDEC del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Marta Mata diputada socialista al Parlament de Catalunya. S'informa que tots els experts internacionals independents han avalat el model i es recullen les darreres aportacions de la neurociència sobre localització i construcció de l'entramat de llengües al cervell humà. És un model que garanteix l'aprenentatge de les llengües oficials a totes els joves ciutadans de Catalunya.

Una segona [declaració de 27 de juny de 2012](#) reafirma la primera i ho amplia, sempre pensant en informar amb coneixement la ciutadania.

“Cal afegir una consideració de política de l'educació atès que en educació hi ha qüestions de valor i de sentit de vida, de filosofia, que demanen diàleg i consens i també respecte a les opcions personals. L'adopció del model d'immersió lingüística no es va iniciar els anys 1980 per llei sinó per opció de ciutadans i responsabilitat dels docents justament d'entorns socials on el català no hi era gaire present. L'escola era –i

és- la institució que podia garantir l'adquisició de la llengua catalana com a pròpia a tots els infants de ben petits. I les famílies, molt particularment les de parla castellana, hi van donar ampli suport.

La immersió a la llengua catalana s'ha anat estenent per opció dels ciutadans i posteriorment la llei ho ha recollit per tal que tots els infants hi tinguessin dret. La immersió lingüística té clara legitimitat social a Catalunya, l'opció per l'escola en llengua catalana ha estat majoritàriament legitimada a les Illes Balears quan les famílies han fet la sol·licitud de plaça escolar per als fills. L'escola valenciana, sense suport de l'Administració, és la que dóna majors oportunitats als alumnes en fer-los competents en ambdues llengües i afavorir la cohesió social."

Perspectiva. Proposta de model en estudi de la Societat Catalana de Pedagogia

Diversitat de capacitats dels alumnes. Diversitat de contextos dels alumnes. ja no es pot fer un tractament uniforme per a tots els alumnes. De fet, la immersió, no ha estat mai necessària per als infants de parla familiar catalana

Geografia de les llengües. Àrea de la romanística. Topografia i cronografia cerebral de les llengües. La neurociència fonamenta una prenentatge de proximitat expansiva... com la sociolingüística presenta una geografia de les llengües, sense fronteres, amb parlars de transició.

Diagnòstic i pronòstic pedagògic. La pedagogia no solament ha d'explicar. la seva intervenció ha de ser diagnòstica i també pronòstica (com ho demanem a la medicina o a la meteorologia com a ciències). Volem instrumentar una prova de competència lingüística als cinc anys d'edat (Final d'E. Infantil – Parvulari). Hi està treballant un equip de la SCP. aquesta prova ha de ser aplicable pels mestres directament. Té una gran dificultat en no poder fer una prova uniforme; els registres orals o els codis lingüístics són molt diversos dins una amplexa llengua i cal valorar la competència lingüística sense subordinar-la a una variant de la llengua.

Orientar els alumnes d'alta capacitat lingüística a l'aprenentatge de dues llengües estrangeres i proposar-ho a les famílies. Ordenar l'aprenentatge progressiu: català > castellà > francès (i romàniques passives) > anglès. Orientar els alumnes amb més dificultat directament a la llengua d'ús internacional, l'anglès però que coneguin l'ús d'altres llengües en projectes cooperatius amb els companys.

Introduir activitats de llengua comparada: [EuroComRom-Els set sedassos. Aprendre a llegir les llengües romàniques simultàniament](#); Programa [Euromania](#).

Introduir documents i consultar Internet en diferents llengües en qualsevol àrea curricular front a l'adopció d'una d'elles en una llengua estrangera. A partir dels 8 anys, a l'Educació Primària, acabar els temes amb el vocabulari i expressions bàsiques en les diverses llengües que ja estiguin aprenent.

Cap limitació a l'aprenentatge de llengües i fer-ho de la manera més natural. Es pot accedir a un aprenentatge passiu: escoltar, llegir i comprendre encara que no es faci l'estudi sistemàtic d'una llengua (conjugacions de verbs, construccions pronominals, ús de preposicions...). En tractar qualsevol tema, recórrer a documents escrits, auditiu o audiovisuals en qualsevol llengua propera o iniciada (portuguès, italià, romanès, occità...)

Terres de llengua catalana, agost de 2012

Documentació publicada disponible:

[Revista Catalana de Pedagogia, vol. 6 \(2007-2008\)](#) Monogràfic sobre l'ensenyament de la llengua. Dossier: L'Any Internacional de les Llengües i l'Any Europeu del Diàleg Intercultural 2008. Societat Catalana de Pedagogia.

Contribucions de Tilbert Stegman i de Martí Teixidó en la línia d'aprendre diverses llengües de manera natural.

[Llengua i ensenyament : aportacions per a un debat : CCL aniversari de les Instruccions de Baldri Reixac](#)

Matèria: Català en l'ensenyament - Països Catalans - Congressos Reixac, Baldri. Instruccions per a l'ensenyança de minyons
Català - Ensenyament - Congressos

Data de l'edició: 2003 **ISBN:** 84-7283-681-9

La voluntat de comunicar, objectiu de les aules de llengües

de les Jornades que la Càtedra de multilingüisme Linguamón-UOC va organitzar a l'Institut d'Estudis Catalans el març de 2007

Coodinat per [Miquel Strubell i Trueta](#), [Isidor Marí Mayans](#) Editorial UOC, S.L., 2011 ISBN 8497884620, 9788497884624

Aspectes jurídics, polítics i socials, la darrera intervenció va ser presentada pel jurista Josep Cruanyes.

- A Catalunya no hi ha cooficialitat, sinó dues llengües oficials segons que es va acordar en la *Constitución Española*. Ara la majoria política vol canviar-ho. Si una llengua és oficial, no es pot al·legar desconeixement.
- Llengua pròpia de Catalunya comporta: possessió, exclusivitat, diferenciació, interacció i identitat.
- Dret de l'Administració a regular la conjunció lingüística.
- Els ensenyants com a professionals venen obligats a acceptar la llengua catalana a l'ensenyament.
- Tots els ciutadans tenen dret a l'ensenyament del català i el català pot ser llengua d'aprenentatge.